

Problem zla

Jedno od najkompleksnijih pitanja koje se nameće svakom čovjeku u svim vremenima, pitanje na koje traže odgovor ljudi svih boja, nacionalnosti, vjera ili filozofskih shvatanja je zašto je zlo prisutno na zemlji, zašto patnje, razaranja i konačno smrt? Zar čak ni nevini ne mogu biti pošteđeni? Ako postoji Bog čiji su osnovni atributi ljubav, pravda, istina, milosrđe, zašto nije pronašao neko bezbolno rješenje za probleme koji pritiskaju čovječanstvo? Više je nego očigledno da smo sami nemoćni za neku radikalnu promjenu na bolje. Koji su uzroci ovakvog stanja? Kad se suočimo sa surovošću života, koliko puta puni gorčine i bola uzviknemo poput mnogih prije nas: "Zašto, Bože? Zašto ako te ima?"

Gotovo sve kulture i religije nude odgonetku ove tako stvame ali i tako tajanstvene pojave. Prema istočnjačkom učenju problem je metafizičke prirode, tj u nedostatku sklada između čovjeka i svemira. Korjen svih nevolja i patnji je čovjekova želja. Ukinuti želju znači ukinuti patnju a to se postiže pomoću određenih pravila moralnosti, meditacije i mudrosti. Krajnji cilj je prelazak u nirvanu, stanje blaženstva nastalo po nestanku svih želja. Drugim riječima, samokontrola i samodisciplina. Međutim, ne osporavajući neke očite pozitivne rezultate ovakvog pristupa, teško se oteti utisku koliko je sve to nedorečeno i nedovoljno.

Kod velikih religija semitskog porijekla - judaizma, hrišćanstva i islama - osnovni problem je moralne prirode, dakle ne u čovjekovom postojanju već u onom što on čini. Spasenje je, znači, u nadvladavanju posledica grijeha a ne u nadilaženju našeg stanja kao stvorenih bića. U hrišćanstvu, za razliku od pomenutih pravaca, spasenje je u potpunosti Božji dar (vidi Efescima 2:8, 9; Isaija 45:21-25), nešto što sami ne možemo ostvariti ili zaraditi. To praktično znači prihvatanje Božjeg djelovanja u našim životima u cilju konačnog oslobođenja od zla i patnji koje ostvaruje sam Bog, što zapravo samo potvrđuje složenost ovog ne samo ljudskog nego i kosmičkog problema.

Dakle, gdje se nalazi najcjelovitiji odgovor na naša pitanja, odgovor koji nije u kontradikciji sa dosadašnjim iskustvima ljudskog roda, prirodnim zakonitostima i potvrđenim naučnim saznanjima, odgovor koji počiva na nespornom autoritetu i daje uvid u sve aspekte ljudske egzistencije, odgovor koji istovremeno pokriva tri fundamentalna pitanja: ko smo mi, odakle dolazimo i kuda idemo?

Ako ovoj materiji pristupimo iskrena srca, željni da zaista saznamo istinu očišćenu od ljudskih sebičnih težnji, otkrićemo da Biblija pruža najpotpuniji i najrazumniji odgovor, utemeljen na onom vječnom "tako govori Gospod." Dakle, ne govori nam čovjek, on samo prenosi Božju istinu izraženu nama razumljivim jezikom, simbolima i slikama. Kako je u Bibliji predstavljen problem zla?

U jednom trenutku istorije svemira jedno stvoreno biće iz neposredne Božje blizine zvano Lucifer (svjetlonoša) odlučilo je da više ne živi u zajednici sa Bogom. Tekst u knjizi proroka Jezekilja, 28 glava od 12-17 stiha, uzima cara feničanskog grada Tira, istorijsku ličnost, kao simbol ili tipos jedne druge realnosti (što je u Bibliji čest slučaj), samog Lucifera odnosno sotone. Razlozi zašto se pomenuti tekst ne može tumačiti doslovno su očiti. Drugi tekst, zapisan u knjizi proroka Isaije, ističe da je Lucifer počeo da priželjkuje mjesto samog Boga (vidi Isaija 14:12-14). Šta je ovo praktično značilo? Očigledno je da u svemiru postoji princip reda i mira, zakon života, zasnovan na osnovnoj razlici između Boga i stvorenih bića. Bog je Stvoritelj i Apsolut na svim područjima. S druge strane, stvorenja nikad ne mogu imati apsolutnu slobodu, svemoć i sveznanje, jer je to nespojivo sa prirodom stvaranja. I Stvoritelj i stvorenja imaju slobodu ali se ona kvalitativno

razlikuje. Stvorenja mogu biti srećna samo kad su stvorenja i naći smisao i potpuno zadovoljstvo jedino u skladnom odnosu ljubavi sa Stvoriteljem.

Luciferova želja je poremetila tu harmoniju. Čin pobunjenog heruvima nije donio veću slobodu i napredak. Odvajanje od Boga moglo je dovesti samo do propadanja i konačno smrti.

Otkrivenje Jovanovo govori o događajima koji su se zbili nakon pojave prvobitnog grijeha u svemiru (vidi Otkrivenje 12:7-12). Biblija predstavlja sukob između Boga i sotone slikom rata i kaže da je sotona, zajedno sa svojim anđelima koje je pridobio uz sebe, zbačen na planetu Zemlju. Tako se pojavila *mogućnost za nastanak zla na našoj planeti*.

Prvobitni grijeh doživljava svakodnevnu reinkarnaciju u našim srcima. Željom da budemo apsolutni gospodari svog života, mi prisvajamo mjesto koje pripada samo Bogu. Time što ne priznajemo i ne poštujemo Božji autoritet, ne prihvatamo Njegovu ljubav i milost, praznina u našem srcu, koju bezuspješno pokušavamo ispuniti u zadovoljavanju sebičnih želja, prerasta u sve dublji nemir i usamljenost.

Zašto nam je, dakle, Bog dao slobodu kad se time izložio opasnosti njene zloupotrebe? On je pred sobom imao dvije mogućnosti: da stvori bića koja će se automatski pokoravati Njegovoj volji, ili bića sa slobodnom voljom odlučivanja. Zašto je izabrao ovu drugu mogućnost? Zato što je sloboda *neophodni preduslov* za postojanje radosti, sreće i poštovanja. I za nas kao roditelje bi bilo tužno imati male robote čiji postupci su unaprijed isprogramirani. Dakle sloboda je bila tu kao *mogućnost* opredjeljenja za dobro ili zlo. Čovjek ne bi mogao izabrati ni dobro da nije imao prilike da izabere i zlo. To međutim ne znači da jedno ne može postojati bez drugoga, u pitanju su mogućnosti.

Duboko smisaoni tekst u knjizi Postanja, 3 glava, otkriva nam šta je bio izbor naših praroditelja, koji su bili "razlozi" za takvu odluku i njene posledice.

Srž čovjekovog sudbonosnog izbora ležao je, prema biblijskom izvještaju, u njegovoj odluci da svoj život ima od sebe i za sebe, a ne od Boga i za Boga. Čovjek se pobunio protiv svog položaja stvorenja i pokušao da bude kao Bog, tj da sam sebi bude dovoljan. Najprije se pojavila *sumnja* u Božju ljubav i staranje. Sumnja je prerasla u nepovjerenje, a zatim u neposlušnost. Želja tijela, želja očiju i ponos života prevagnule su na tasu čovjekove sudbine.

Usljedio je, međutim, čitav niz žalosnih posledica. Čovjekova golotinja nosila je u sebi osjećaj bespomoćnosti, nesigurnosti, straha, sramote, beznada. Čovjek je pokušao da se izvuče racionaliziranjem i optuživanjem drugih, ali otkrio je samo otuđenost koja je zaposjela sve vidove njegovog života. Otudenje od Boga neizbježno ga je otuđilo i od drugog čovjeka. Isključio se i odvojio od *Izvora života* i time *otvorio vrata patnji i smrti*. Božji zakon ljubavi koja daje bio je pogažen i čovjek je, kao nekada Lucifer, došao do zaključka da je Zakon protiv njega umjesto da je dat na život. Logična posledica ovakvog rezonovanja bilo je nastojanje da se po svaku cijenu ukloni sve što je ukazivalo na Boga i Njegovu vladavinu. Istorija i Biblija su prepune izvještaja o ovakvim pokušajima maskiranim pod plaštom religioznosti, nauke, prosperiteta ili nečeg drugog. Razbijmo ogledalo da ne vidimo koliko smo ružni, bila je i ostala vjekovna svjesna ili podsvjesna težnja miliona ljudi. Na žalost tom prilikom su na meti bili mnogi koji su svojim životima *podsjecali* na ogledalo, "kojih svijet ne bješe dostojan," kako kaže apostol Pavle. Isti apostol na drugom mjestu govori o ljudima koji neće da *poznaju* Boga, ili koji ga odbijaju priznati ili to ne smatraju vrijednim, kako ističu neki prevodi. Pavle ne zastupa mišljenje da je neznanje uzrok čovjekovog palog stanja i patnje (da je tako moglo bi se nadomjestiti boljom obaviještenošću). Nije to ni neka "zla sudbina", već njegov slobodan i voljan izbor da smisao života traži izvan Boga. Drugim riječima, čovjek je *izabrao* da ne poznaje Boga.

Bog je ispoštovao čovjekovu slobodnu volju i prepustio ga onom što je izabrao. Da li je Bog ipak odgovoran? Da li je u ljudskoj prirodi postojalo nešto što je navelo čovjeka da raskine zajednicu sa Bogom i učini grijeh?

Biblija o svim djelima stvaranja kaže "dobro bješe veoma" a za čovjeka da je stvoren "po obličju Božjemu." To znači da je bio pravedan i svet, sa čistim sklonostima, stvoren za stalni napredak i kreativnost i produbljivanje odnosa sa Bogom kroz iskustvo. Ako je tako, šta je dakle moglo stvoriti želju u čovjeku za izjednačavanjem sa Bogom i prekidanjem jednog savršenog stanja? To je najteže pitanje. U svim realnostima koje nas okružuju mi nastojimo naći uzročno-posledične veze. Međutim, u slučaju grijeha ne postoji racionalno objašnjenje. Ako bismo uspjeli naći uzrok Luciferove pobune ili razlog neposlušnosti prvih ljudi, mogli bismo i opravdati ono što su učinili.

Grijeh je samoubilačka sila, aktivni razarajući princip, princip suprotan principu života. Grijeh je glavni uzročnik svih patnji i nesreća čovječanstva. On utiče na cijelu ljudsku prirodu, to je bolest koja se uvukla u samo središte našeg bića i sve više ga podriiva i razara. Zato ga se ne možemo osloboditi ili ga na neki način amputirati i izolovati. Radi jasnijeg uvida u ovaj pojam, evo nekoliko biblijskih riječi koje opisuju grijeh: starozavjetna riječ *het*, "promašiti cilj, doživjeti neuspjeh," *paša* ili "kršenje zavjetnog odnosa sa Bogom," zatim novozavjetna imenica *hamartia* čiji glagol znači "prekršiti nešto, činiti krivo, griješiti protiv Boga." Ovaj izraz je mnogo dublji od "promašiti cilj." Riječ je o stanju za koje su dotični odgovomi, o karakteristici koja podrazumijeva krivicu (Jovan 9:41). Riječ *asebia* nosi u sebi prizvuk bezbožnosti ili nedostatka poštovanja. Može se prevesti i kao "bezbožnost" u smislu bezobzirnosti i nepoštovanja. Izraz *anomia* označava bezakonje, ali ne u smislu nepoznavanja zakona, nego u smislu kršenja zakona. *Anomia* je suprotnost pravednosti i svetosti.

ZAKLJUČAK

Iz navedenog je lako zaključiti da je čovjek kriv za sopstveni pad i stanje u kojem se nalazi. Ipak zašto stradaju i oni koji su nevini? Ovo nam pomaže da napravimo razliku između grijeha i zla. Svaki grijeh je zlo ali svako zlo nije grijeh. Kad se čovjek odvojio od Boga, prestao je biti gospodar Zemlje nad kojom ga je Bog postavio (Postanje 1:26). "Knez ovoga svijeta" (Jovan 14:30) postao je sam Lucifer čija vladavina je vladavina zla i smrti prožeta načelima mržnje, nasilja, nepravde, nemoralna. Dakle, na zemlji nije Božja volja i zato sva priroda pati. Zato i nevini stradaju. Ali Bog kako apsolutni suveren preuzima odgovornost.

Dakle naši grijesi su uzrok naših patnji, ali ne po Božjoj kazni, nego zato što je odvajanje od Boga ravno samoubistvu. Čovjek nema načina niti moći da se izbavi od grijeha i njegovih posledica, čak to i ne želi. Ono što on u stvari želi je uživati u grijehu što je moguće više a istovremeno tražiti način da se izbjegnju njegove posledice. Opravdavanje sopstvenih postupaka po svaku cijenu i na svaki način koji se da zamisliti neizbježno prati ovakvu tendenciju.

Postoji li put povratka ili smo zauvijek prepušteni ovom zlu? Nema čovjeka koji nije bar jedanput u životu osjetio čežnju u svom srcu za ljubavlju i pravdom, za sigurnošću i mirom, za ljepotom i radošću. Mnogi uzdišu u iščekivanju svršetka svih zala na ovom svijetu. Da li je takva nada uzaludna i besmislena? Da li je ona utopija?

Bog nas uvjerava da nije. Gdje je On kad doživljavamo patnju i bol, kad izgleda da se sve okrenulo protiv nas a budućnost mračna i beznađežna? Onje na istom mjestu na kojem je bio i kada je Isus Hristos razapet na krstu Golgote, kako je to neko lijepo sažeo. Bog nije ostao po strani, već i prije nego se zlo pojavilo predvidio rješenje za ovaj naizgled nerješiv problem. Ključni čin u drami

vjekovnog sukoba između dobra i zla odigrao se na gori Kalvariji blizu Jerusalima prije dva milenijuma, kada se sam Stvoritelj žrtvovao za svoja pala stvorenja da ih izvuče iz ponora propasti. Samo Onaj koji je iznad Zakona mogao je to izvršiti a da pri tom ostane dosledan svojim načelima ljubavi i pravde. Doći će čas kad više neće biti patnje i zla na ovoj planeti niti bilo gdje ikad u svemiru. Bog će završiti svoje djelo otkupljenja, uspostaviti sklad i harmoniju u univerzumu i ukinuti jednom za svagda koncept *mješavine dobra i zla* koji je Lucifer ponudio našim praroditeljima (vidi Isaija 65:17; Otkrivenje 21:1-7)

Da li ćemo ili ne prihvatiti Božji neprocjenjivi dar u Isusu Hristu i uz Njegovu pomoć izbaciti svako zlo iz svog života, odluka je koja stoji na nama samima.
